

Sygn. akt **III AUa 185/19**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Sędziowie: Dorota Goss-Kokot

del. Roman Walewski

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2020 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **J. Ś. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o odsetki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 15 listopada 2018 r. sygn. akt VII U 246/18

zmienia zaskarżony wyrok i ujęte w nim odsetki przyznaje:

- od świadczenia rentowego za styczeń 2017: od 17 stycznia 2017r.
- od świadczenia rentowego za kwiecień 2017: od 19 kwietnia 2017r.
- od świadczenia rentowego za czerwiec 2017: od 17 czerwca 2017r.
- od świadczenia rentowego za lipiec 2017: od 18 lipca 2017r.
- od świadczenia rentowego za sierpień 2017: od 17 sierpnia 2017r.
- od świadczenia rentowego za październik 2017: od 17 października 2017r.

Roman Walewski	Marta Sawińska	Dorota Goss-Kokot
----------------	----------------	-------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 lutego 2018 r. o znaku (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., po rozpoznaniu wniosku z dnia 30 stycznia 2018 r. na podstawie przepisów art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń

społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778) i art. 118 ust. 1, 1a, 3-5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) odmówił **J. Ś. (1)** prawa do odsetek od renty inwalidzkiej.

J. Ś. (1) w przepisany trybie i terminie, w piśmie z dnia 16 lutego 2018 r. wywiódł odwołanie od powyższej decyzji argumentując, że nie zgadza się z wydaną decyzją, albowiem musiał czekać 1,5 roku na wypłatę renty, która oczywiście mu się należała. Orzecznicy ZUS pozostawali bowiem w błędzie co do stanu zdrowia odwołującego, o czym przesądził Sąd Okręgowy w Poznaniu.

W odpowiedzi na odwołanie, ZUS I Oddział w P. wniósł o jego oddalenie. W piśmie z dnia 29 lipca 2018 r. J. Ś. (1) sprecyzował żądanie odwołania i wniósł o przyznanie odsetek od dnia 26 lipca 2016 r. do 19 stycznia 2018 r. (k. 33). W piśmie z dnia 9 września 2018 r. odwołujący uzupełnił, że domaga się odsetek od ZUS za niewypłacenie renty od dnia 26 lipca 2016 r. do 15 grudnia 2017 r. od kwoty wyrównania brutto tj. 14.931,65 zł. (k. 53). Na rozprawie w dniu 8 listopada 2018 r. J. Ś. (2) ponownie doprecyzował roszczenie, domagając się ostatecznie odsetek ustawowych od kwoty, przelanej na konto bankowe, tj. 11.868,17 zł. (k. 63).

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2018 r. zmieniono zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznano odwołującemu prawo do odsetek w wysokości odsetek ustawowych od zaległej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, przyznanej na okres od 26 lipca 2016r. do 30 września 2019r., liczonych w przypadku świadczeń należnych za okres od 26 lipca 2016r. do 31 lipca 2016r. oraz za miesiące: sierpień, wrzesień, październik, listopad 2016r. – od 16 listopada 2016r. do 18 stycznia 2018r., a w przypadku świadczeń za miesiące: od grudnia 2016r. do grudnia 2017r. - od 16-tego dnia każdego miesiąca do 18 stycznia 2018r. oraz za miesiąc styczeń 2018r. - od 16 stycznia 2018r. do 18 stycznia 2018r.

U podstaw powołanego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

J. Ś. (1), ma obecnie 48 lat i z zawodu jest teleradiomechanikiem.

W okresie od 1 sierpnia 2015 r. do 25 lipca 2016 r. J. Ś. (1) pobierał świadczenie rehabilitacyjne, przyznane mu z uwagi na naruszenie sprawności organizmu w zakresie sfery psychicznej.

W dniu 6 lipca 2016 r. odwołujący złożył wniosek o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik ZUS w orzeczeniu z dnia 25 sierpnia 2016 r., po zasięgnięciu opinii lekarza konsultanta psychiatry, stwierdził chorobę afektywną dwubiegunową z szybkimi zmianami faz, cukrzycę typu 2 leczoną doustnie sprzężoną z otyłością, nadciśnienie tętnicze w obserwacji, niedoczynność tarczycy w substytucji. Na tej podstawie Lekarz orzecznik ZUS uznał, że odwołujący jest częściowo niezdolny do pracy do dnia 31 sierpnia 2017 r. Datę powstania częściowej niezdolności do pracy określono od dnia ustania uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Ponadto stwierdzono, że w dniu 3 października 2012 r. istniała u odwołującego częściowa niezdolność do pracy. Na skutek wniesionego sprzeciwu od ww. orzeczenia, odwołujący został przebadany przez Komisję lekarską ZUS, która w dniu 5 października 2016 r. wydała orzeczenie o treści tożsamej z treścią orzeczenia lekarza orzecznika ZUS.

W dniu 11 października 2016 r. organ rentowy wydał decyzję nr (...), w której odmówił J. Ś. (1) prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, albowiem w 10-leciu przed złożeniem wniosku o rentę tj. w okresie od 6 lipca 2006 r. do 5 lipca 2016 r. wnioskodawca udowodnił jedynie 4 lata, 3 miesiące i 18 dni okresów składkowych i nieskładkowych, zamiast wymaganych 5 lat. Jednocześnie Zakład ustalił 10-lecie, w którym ubezpieczony wykazałby wymagany 5 –letni okres ubezpieczenia, jednak aby nabyć prawo do renty z tytułu niezdolności pracy musiałby on udowodnić powstanie częściowej niezdolności do pracy przed dniem 16 grudnia 2009 r., tj. nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania okresu ubezpieczenia, które ustało w dniu 15 czerwca 2008 r. Natomiast organ rentowy wskazał, że Komisja lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 5 października 2016 r. ustaliła, iż J. Ś. (1) jest częściowo niezdolny do pracy od daty ustania uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, które ustało w dniu 25 lipca 2016 r., a niezdolność do pracy istniała od 3 października 2012 r. Ponadto, ostatnie ubezpieczenie wnioskodawcy ustało w dniu 15 czerwca 2008 r., a następne

zatrudnienie podjął on w dniu 21 maja 2013 r., zatem niezdolność do pracy nie powstała w czasie ubezpieczenia ani w ciągu 18 miesięcy od jego ustania. Na podstawie przedłożonych dokumentów ZUS uznał za udowodniony łączny okres ubezpieczenia J. Ś. (1) wynoszący 24 lata, 4 miesiące i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Od powyższej decyzji, w trybie i terminie przewidzianym ustawą, J. Ś. (1) złożył odwołanie do Sądu Okręgowego w Poznaniu podnosząc, że jego niezdolność do pracy występowała wcześniej niż w 2012 r. Odwołujący wskazał, że najsilniejsze objawy schorzenia, na które cierpi, tj. choroby afektywnej dwubiegunowej występowały u niego już w latach 2004-2008 którą zdiagnozowano u niego w 2004 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu, w toku postępowania od decyzji ZUS z 11 października 2016r. , prowadzonego pod sygnaturą VII U 6393/16, w oparciu o opinie biegłych sądowych ustalił, że częściową niezdolność do pracy u J. Ś. (1) datuje się już od pierwszej hospitalizacji psychiatrycznej czyli od dnia 4 sierpnia 2004 r. Biorąc pod uwagę stanowisko ZUS I Oddziału w P., wyrażone w pismach z dnia 11 października 2017 r. (k. 292 akt sygn. VII U 6393/16) sąd okręgowy stwierdził, że odwołujący spełnił warunki do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, albowiem wykazał w związku z tym także wymagany okres składkowy i nieskładkowy (tj. 5 lat w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed powstaniem niezdolności: 01.10.1997 r. – 31.07.2004 r. tj. okres składkowy, 07.07.1996 r. – 20.07.1996 r. tj. okres nieskładkowy). Odwołujący stał się tym samym niezdolny do pracy 4 dni po ustaniu okresu składkowego. Zdaniem sądu okręgowego, istniały także hipotetyczne podstawy do przyznania odwołującemu renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy ze względu na legitymowanie się przez niego 5-letnim okresem ubezpieczenia w 10-leciu przed złożeniem wniosku o rentę tj. w okresie od 6 lipca 2006 r. do 5 lipca 2016 r.

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2017 r. sygn. VII U 6393/16 Sąd Okręgowy w Poznaniu zmienił decyzję ZUS I Oddział w P. z dnia 11 października 2016 r. o znaku (...) i przyznał odwołującemu J. Ś. (1) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 26 lipca 2016 r. do dnia 30 września 2019 r.

Na wniosek pełnomocnika organu rentowego, sąd sporządził uzasadnienie wyroku z dnia 7 listopada 2017 r., które wraz z odpisem wyroku i aktami rentowymi wpłynęło do ZUS w dniu 27 listopada 2017 r. Wyrok uprawomocnił się w dniu 12 grudnia 2017 r.

Pismem z dnia 14 grudnia 2017 r. ZUS zwrócił się do J. Ś. (1) o uaktualnienie danych adresowych i numeru konta bankowego do przekazania świadczenia, nadto o oświadczenie, czy od dnia złożenia wniosku, tj. 6 lipca 2016 r. odwołujący korzystał z pomocy opieki społecznej lub pobierał zasiłek dla bezrobotnych. Przedmiotowe pismo zostało doręczone w dniu 20 grudnia 2017 r., a J. Ś. (1) odpowiedział na nie w dniu 27 grudnia 2017 r.

Decyzją z dnia 12 stycznia 2018 r. o znaku (...) ZUS I Oddział w P., wykonując w/w wyrok sądu z dnia 7 listopada 2017 r., przyznał J. Ś. (1) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 26 lipca 2016 r. do 30 września 2019 r., ustalając termin płatności świadczenia na 15 dzień każdego miesiąca. Renta po waloryzacji od 1 marca 2017 r. wyniosła miesięcznie 1.078,59 zł brutto. Należność za okres od 26 lipca 2016 r. do 31 grudnia 2017 r. w kwocie 18.490,83 zł wraz ze świadczeniem za styczeń 2018 r. – 1.078,59 zł, po odliczeniu zaliczki na podatek w kwocie 1.959 zł liczonej od podstawy opodatkowania 19.569 zł, składki na ubezpieczenie zdrowotne z łącznej kwocie 1.761,25 zł (w tym odliczanej od podatku – 1.516,63 zł i od świadczenia – 244,62 zł), po potrąceniu 3.981 zł z tytułu wypłaconych zasiłków z pomocy społecznej, tj. w ostatecznej kwocie 11.868,17 zł ZUS przekazał J. Ś. (1) na rachunek w banku w dniu 19 stycznia 2018 r.

W piśmie z dnia 26 stycznia 2018 r. J. Ś. (1) wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o wypłatę odsetek od renty.

W toku niniejszego postępowania sąd dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych psychologa mgr M. J. i psychiatry lek. med. R. K. na okoliczność ustalenia, czy Lekarz Orzecznik ZUS i Komisja Lekarska ZUS, wydając orzeczenia lekarskie z dnia 25 sierpnia 2016 r. oraz z dnia 5 października 2016 r., prawidłowo ocenili stan zdrowia odwołującego w zakresie stwierdzenia daty początkowej niezdolności do pracy – w tym, czy dysponowali oni taką samą dokumentacją medyczną jak biegli sądowi, którzy w sprawie VII U 6393/16 wydali opinie sądowe, stanowiące podstawę zmiany decyzji ZUS z dnia 11 października 2016 r. W łącznej i zgodnej opinii obu biegłych, Lekarz Orzecznik ZUS i Komisja Lekarska ZUS wydając orzeczenia lekarskie z dnia 25 sierpnia 2016 r. oraz z dnia 5 października 2016 r. nieprawidłowo

ocenili stan zdrowia odwołującego mimo, że dysponowali oni taką samą dokumentacją medyczną, jak biegli sądowi, którzy opiniowali w sprawie sygn. VII U 6393/16. W ocenie biegłego psychiatry, kluczowe znaczenie w sprawie miała karta informacyjna leczenia szpitalnego odwołującego z 2013 r., którą organy orzecznicze ZUS dysponowały jak też bezpośrednio badanie psychiatryczne, które zostało przeprowadzone przez Lekarza Orzecznika i Komisję Lekarską ZUS.

Organ rentowy nie wniósł zastrzeżeń do opinii biegłych z dnia 25 maja 2018 r. i 22 czerwca 2018 r. (k. 36).

Stan faktyczny sąd ustalił na podstawie dokumentów i kopii dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS nr 29095502 i w aktach sprawy VII U 6393/16 oraz opinii biegłych sądowych z dnia 25 maja 2018 r. i 22 czerwca 2018 r. (k. 22-24). Zgromadzone w sprawie dokumenty i kopie dokumentów sąd uznał za w pełni wiarygodne, gdyż strony ich nie kwestionowały, a nie było podstaw, aby kwestionować je z urzędu.

Opinia biegłych podlegała ocenie z uwzględnieniem takich kryteriów jak poziom wiedzy biegłych, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania sformułowanego stanowiska, stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen, zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej (wyrok SA w Katowicach z dnia 25 czerwca 2009 r., V ACa 139/09). W tym zakresie Sąd nie znalazł podstaw do zakwestionowania opinii biegłych uznając, że jest ona wyczerpująca, dobrze uargumentowana oraz oparta na doświadczeniu zawodowym biegłych. Opinia ta została wydana na podstawie szczegółowej analizy dokumentacji lekarskiej i akt sprawy VII U 6393/16. Podkreślić należy, że opinii biegłych nie kwestionował organ rentowy.

W tym stanie rzeczy sąd uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.) jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Stosownie do §2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1999 r., nr 12, poz. 104) odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń – do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5.

W myśl §2 ust. 2 rozporządzenia, okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

Zgodnie z §2 ust. 4 rozporządzenia, okres opóźnienia w wypłaceniu świadczeń okresowych liczy się od dnia następującego po ustalonym terminie ich płatności.

Stosownie do art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W myśl art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego. Zgodnie

z art. 118 ust. 2 ustawy emerytalnej, jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1.

Stosownie do art. 118 ust. 4 ustawy emerytalnej, przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 5.

W myśl art. 118 ust. 5 ustawy emerytalnej wypłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4, następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni.

W ocenie sądu, organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie renty J. Ś. (1). Jak bowiem wynika z opinii biegłych sądowych (niekwestionowanej przez ZUS), dokumentacja medyczna, którą dysponowały organy orzecznicze ZUS, wydając orzeczenia w dniach 25 sierpnia 2016 r. i 5 października 2016 r., była wystarczająca do stwierdzenia, że odwołujący od dnia 26 lipca 2016 r. (tj. od daty ustania prawa do świadczenia rehabilitacyjnego), był częściowo niezdolny do pracy, przy czym niezdolność tą datuje się już od dnia 4 sierpnia 2004 r. Podstawą korzystnych dla odwołującego opinii biegłych psychologa i psychiatry, wydanych w sprawie VII U 6393/16, był materiał dowodowy zebrany już na etapie postępowania przedsądowego, tj. przed ZUS. Organ rentowy wydając decyzję z dnia 11 października 2016 r., odmawiającą odwołującemu prawa do renty, dysponował materiałem dowodowym pozwalającym na wydanie decyzji prawidłowej, tj. przyznającej prawo do renty, lecz na skutek błędów w ustaleniach faktycznych wydał decyzję nieprawidłową. Błędy lekarza orzecznika czy komisji lekarskiej muszą być uznane za błędy organu rentowego – z konsekwencjami wynikającymi z art. 85 ust. 1 ustawy systemowej (por. wyrok SA w Łodzi z dnia 19 listopada 2013 r., III AUa 295/13).

W niniejszej sprawie wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w przedmiocie prawa do dalszej renty powinno nastąpić w dniu 5 października 2016 r., kiedy to orzekała Komisja Lekarska ZUS. Tym samym w dniu 11 listopada 2016 r. ZUS mógł wydać prawidłową decyzję przyznającą rentę, a skoro termin wypłaty świadczenia wobec odwołującego został ustalony na 15 każdego miesiąca, to od 16 listopada 2016 r. organ rentowy pozostawał w zwłoce, za którą ponosił odpowiedzialność.

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2017 r. sygn. VII U 6393/16 przyznano odwołującemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 26 lipca 2016 r. do 30 września 2019 r., a pierwsza bieżąca rata tego świadczenia została wypłacona za styczeń 2018 r. w dniu 19 stycznia 2018 r. Organ rentowy zalegał więc z wypłatą świadczenia za okres od 16 listopada 2016 r. do 18 stycznia 2018 r. Wypłata wyrównania nastąpiła w dniu 19 stycznia 2018 r. Biorąc zatem pod uwagę cytowane na wstępie regulacje, a także fakt, iż termin płatności renty ustalono na 15 dzień każdego miesiąca, organ rentowy pozostawał w opóźnieniu w wypłacie świadczenia za okres od 26 lipca do 31 lipca 2016 r., za miesiące: sierpień, wrzesień, październik, listopad 2016 r. w okresie od 16 listopada 2016 r. do 18 stycznia 2018 r., zaś w przypadku świadczeń za grudzień 2016 r. do grudnia 2017 r. – od 16 dnia każdego miesiąca do 18 stycznia 2018 r. Termin wypłaty świadczenia za styczeń 2018 r. przypadał na dzień 15 stycznia 2018 r., a organ rentowy świadczenie to przekazał odwołującemu na konto 19 stycznia 2018 r., pozostając tym samym także w opóźnieniu ze świadczeniem za styczeń 2018 r. w okresie od 16 stycznia do 19 stycznia 2018 r. Za wyżej wymienione okresy, odwołującemu należą się odsetki w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku Nr 623, poz. 594) obciążając nimi Skarb Państwa w zakresie dotychczas poniesionym.

W apelacji od powyższego wyroku organ rentowy, reprezentowany przez radcę prawnego, zaskarżył go w punkcie 1, w części dotyczącej daty początkowej odsetek od kwot renty płatnej do 15. dnia: stycznia, kwietnia, czerwca, lipca, sierpnia i października 2017 r. Skarżący zarzucił naruszenie art. 115 k.c.

Uzasadniając apelację skarżący wskazał, że gdy 15. dzień miesiąca (termin płatności świadczenia) przypada na dzień wolny od pracy lub sobotę – termin ten należy przesunąć na kolejny dzień, nie będący dniem wolnym od pracy lub sobotą.

Wskazując na powyższe, apelujący wniósł o zmianę wyroku poprzez określenie daty początkowej odsetek w spornych miesiącach kolejno na dzień: 17 stycznia, 19 kwietnia, 17 czerwca, 18 lipca, 17 sierpnia i 17 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest w pełni zasadna.

Poza sporem było, że data płatności świadczenia rentowego odwołującej przypada na 15. dzień następnego miesiąca. Sąd I instancji prawidłowo przyjął pozostawanie przez ZUS w opóźnieniu od 16-go dnia danego miesiąca, to jest od dnia następnego po dacie płatności. Te wnioski miały oparcie w powołanych przez Sąd meriti przepisach prawa, tj. art. 118 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383) oraz w § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1.02.1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustalaniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 1999, nr 12, poz. 104). Tę ocenę prawną zaistniałego sporu Sąd Odwoławczy również podzielił i przyjął za własną (art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c.).

Odmienne niż zrobił to Sąd I instancji ustalić należało jednak datę początkową naliczania odsetek od świadczenia rentowego za wskazane w apelacji organu rentowego miesiące: styczeń, kwiecień, czerwiec, lipiec, sierpień i październik 2017 r.

Zważyć należało bowiem, że zgodnie z art. 124 cyt. wyżej ustawy emerytalnej, w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że niniejsza ustawa stanowi inaczej. Powyższe odpowiada treści art. 180 ustawy z dnia 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1257), w myśl którego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy kodeksu, chyba że przepisy dotyczące ubezpieczeń ustalają odmienne zasady postępowania w tych sprawach. Przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy wynikające z przepisów o ubezpieczeniach społecznych, o zaopatrzeniach emerytalnych i rentowych, o funduszu alimentacyjnym, a także sprawy wynikające z przepisów o innych świadczeniach wypłacanych z funduszy przeznaczonych na ubezpieczenia społeczne (§ 1 i 2).

Jednocześnie zgodnie z art. 57 k.p.a.: § 1. Jeżeli początkiem terminu określonego w dniach jest pewne zdarzenie, przy obliczaniu tego terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zdarzenie nastąpiło. Upływ ostatniego z wyznaczonej liczby dni uważa się za koniec terminu.

§ 2. Terminy określone w tygodniach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu, który nazwą odpowiada początkowemu dniowi terminu.

§ 3. Terminy określone w miesiącach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim miesiącu, który odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było - w ostatnim dniu tego miesiąca.

§ 3a. Terminy określone w latach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim roku, który odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim roku nie było - w dniu poprzedzającym bezpośrednio ten dzień.

§ 4. Jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy lub na sobotę, termin upływa następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą. (...)

Ten ostatni przepis odpowiada brzmieniu art. 115 k.c., który stanowi, że **jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy lub na sobotę, termin upływa następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą.**

Kolejno wskazać trzeba, iż zgodnie z art. 85 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1778), jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia **w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego**. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Nie budzi wątpliwości, że przepis powyższy, regulujący kwestię wypłaty odsetek z tytułu opóźnienia w wypłacie świadczenia, ma również zastosowanie do wypłaty renty socjalnej – co prawidłowo wywiódł i wyjaśnił Sąd I instancji (por. także uchwała SN z dnia 6.07.2011 r., II UZP 5/11).

Odsyła on – jednakże tylko w kwestii wysokości odsetek, do których wypłaty zobowiązany jest organ rentowy w razie spełnienia wskazanych w tym przepisie przesłanek – do przepisów prawa cywilnego, a konkretnie art. 481 k.c., regulującego kwestię wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie.

Zważyć trzeba również, iż w myśl art. 84 ust. 1 ustawy systemowej osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, **w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego**, z uwzględnieniem ust. 11. W tym przypadku ustawodawca rozszerzył więc zakres odesłania do przepisów prawa cywilnego, dopuszczając to nie tylko w odniesieniu do ustalania wysokości odsetek od nienależnego świadczenia, ale również zasad ich zapłaty.

Zestawiając ze sobą te dwa przepisy wskazać należy, że terminy przyznawania i wypłacania świadczenia pieniężnego z ubezpieczeń społecznych oraz konsekwencje naruszenia tych terminów (sytuacja z art. 85 ustawy systemowej) uregulowane są odrębnie w stosunku do przepisów k.c. (por. wyrok SN z dnia 6.07.2005 r., III UK 83/05, Legalis). Odsetki od opóźnionego świadczenia (przysługującego od organu rentowego) uregulowane są na potrzeby tego prawa wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się – poza określeniem wysokości odsetek – do przepisów prawa cywilnego (por. uchwała SN z dnia 11.09.1991 r., II UZP 11/91, OSP 1992, Nr 7–8, poz. 147; wyrok SN z dnia 29.10.1997 r., II UKN 208/97, OSNAPiUS 1998, Nr 15, poz. 461).

O ile więc w sprawie dotyczącej zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczeń społecznych (art. 84 ustawy systemowej) zasadnym byłoby rozważanie odesłania – w odniesieniu do zasad zwrotu świadczenia – do przepisu przywołanego przez skarżący organ rentowy w apelacji, tj. do art. 115 k.c., o tyle na gruncie sprawy niniejszej takie odesłanie było nie tylko nie wskazane, ale i niedopuszczalne. Przepisy art. 85 ust. 1 ustawy systemowej (podobnie jak art. 118 ustawy emerytalnej), ustalający termin wypłaty świadczenia, jest przepisem regulującym kwestie odsetek w sprawach dotyczących świadczeń z ubezpieczeń społecznych w sposób kompleksowy i odsyła do przepisów prawa cywilnego jedynie w zakresie wysokości odsetek, regulując w pozostałym zakresie kwestię odsetek w sposób wyczerpujący. Odesłanie do przepisów prawa cywilnego przepisy te przewidują jedynie co do wypłaty przez ZUS odsetek ustawowych od nieterminowo ustalonego prawa do świadczenia lub wypłaty świadczenia. Odsetki od opóźnionego świadczenia są uregulowane w przepisach prawnych z ubezpieczeń społecznych wyczerpująco, zatem nie stosuje się przepisów prawa cywilnego w zakresie tymi przepisami unormowanym (zob. wyrok SA w Gdańsku z dnia 9.05.2012 r. III AUa 1754/11; wyrok SA w Katowicach z dnia 19.09.1994 r., III AUr 51/94, wyrok SN z dnia 27.09.2002 r. II UK 214/2002, OSNAP 2004/5/89).

Z mocy jednak odesłania zawartego w art. 124 ustawy emerytalnej w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w tej ustawie stosuje się przepisy k.p.a., i to wszystkie, a nie tylko niektóre z nich. Oznacza to w szczególności, że nie można wykluczać stosowania tych z nich, które nie są wprost sprzeczne z regulacjami

szczególными przewidzianymi w ustawie systemowej czy ustawie emerytalnej. W szczególności więc dla uznania, że określone przepisy k.p.a. nie znajdują w żadnym przypadku zastosowania w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe, nie wystarczy przyjąć, że nie odpowiadają one materialnoprawnej specyfice norm konkretyzowanych w tym postępowaniu. Przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się przy tym do postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe wprost, a nie odpowiednio. Oznacza to, że nie jest dopuszczalne dokonywanie jakichkolwiek modyfikacji tych przepisów lub wyłączanie ich stosowania z powołaniem się na specyfikę postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (S. Gajewski (w:) K. Antonów (red.), Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, (w:) Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz do trzech ustaw emerytalnych, wyd. I, publ. LEX 2019).

Tym samym konieczne i wystarczające dla uznania stanowiska skarżącego organu rentowego za słuszne było odwołanie się do zacytowanej wcześniej treści art. 57 § 4 k.p.a. – albowiem pozwalało to na osiągnięcie oczekiwanego przez apelującego skutku w postaci zmiany zaskarżonego wyroku, bez konieczności (i pomijając już omówioną wyżej niemożność) stosowania pogłębionych reguł wykładni systemowej czy celowościowej dla uzasadnienia stosowania przepisu art. 115 k.c. (o których zaprezentowanie ZUS nawet się zresztą nie pokusił).

Mając to na uwadze zauważyć należało, że dzień 15.01.2017 r., na który przypadał termin płatności świadczenia rentowego należnego za styczeń 2017 r., wypadł w niedzielę, tj. dzień ustawowo wolny od pracy. Zgodnie z cyt. art. 57 § 4 k.p.a. w zw. z art. 124 ustawy systemowej, termin na dokonanie czynności polegającej na wypłacie renty socjalnej przez ZUS upływał więc dnia następnego, tj. 16.01.2017 r., a brak płatności świadczenia w tej dacie oznaczał, że organ rentowy pozostawał w zwłoce dopiero od dnia 17.01.2017 r. (§ 2 ust. 4 cyt. rozporządzenia z 1999 r.)

Oznaczając początek okresu naliczania odsetek za świadczenie rentowe za kwiecień 2017 r. na dzień 16.04.2017 r. Sąd I instancji pominął, że termin wypłaty renty (15.04.) przypadał w tym miesiącu na sobotę, kolejne dwa dni (16.04. i 17.04.) były dniami ustawowo wolnymi od pracy (Święta Wielkanocne), zatem ZUS miał obowiązek wypłacić świadczenie do dnia 18.04., a w zwłoce pozostawał dopiero od 19.04.2017 r.

Dzień 15.06.2017 r. to Święto Bożego Ciała, termin wypłaty świadczenia miał w piątek 16.06.2017 r., a odsetki powinny być w tym przypadku naliczane od 17.06.2017 r.

Dzień 15.07.2017 r. przypadał na sobotę, zatem stosując powyższe zasady organ rentowy opóźniał się z wypłatą świadczenia od dnia 18.07.2017 r.

Z uwagi na dzień wolny od pracy w związku ze świętem sierpniowym, przypadającym zawsze na 15. dzień tego miesiąca, organ mógł spełnić swój obowiązek do dnia 16.08.2017 r., a zaniechanie wypłaty świadczenia rentowego powodowało zwłokę uprawniającą do naliczania odsetek dopiero od dnia 17.08.2017 r.

W końcu w październiku 2017 r. sytuacja była identyczna z tą, co w styczniu tego roku, albowiem ustalony termin wypłaty renty (15.10.2017 r.) przypadał na niedzielę, zatem odsetki mogły być naliczane dopiero od wtorku 17.10.2017 r.

W powyższym zakresie należało zatem zmienić zaskarżony wyrok w jego pkt 1, orzekając zgodnie z żądaniem apelacji tak, jak w sentencji – na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Roman Walewski	Marta Sawińska	Dorota Goss-Kokot
----------------	----------------	-------------------